Samlingar
Til Et
Fruntimmers Bibliothek.

Första Stycket.

STOCKHOLM,
Tryckt hos WENNBERG och NORDSTRÖM,
År 1773.

Til Låsaren.

Denna Samling af åtskillige Authorers Moraliske tidsfördrif, har jag funnit wärdig at se dags-ljuset på wårt modersmål. Berättelserne äro kårta och Interessante, och lämnas ut Nummertals för at öka debiten och minska köpares utgift: Hwad Stylen angår skall man bjuda til at lämpa den samma efter ämnet, och Materien skal til alla Delar swara emot Titeln. Det täcka Könet, åt hwilket detta Tidsfördrif egenteligen är ämnat, skal wid deße Blads låsande, intet behöfwa at rädna för nedriga twetydigheter och oanständigt skämt, hwarmed dock så många andre Skrifter, som blifwit det samma helgade, oförsynt äro upfylte. Dygden och lasten skall här sättas i sin dager; och de Historier och ämnen som utgöra denne Skrift hoppas man, ej skola undgå, at winna ömma och dygdiga Fruntimmers bifall.

Utgifwaren.

*** ***

***

Dyg-

Dygdens Belöning.

Ståndaktighet uti motgång är en af de Dygder, som måst befordra detta lifwets lycksalighet. Den minsta olyckshändelse gör dåren förſagd och bestört, han oroas, plågas och brister ut uti den häftigaste klagan: Stundom wågar han, at med sitt knorr, upresa sig emot Almagten och deß gudommeliga styrsel; Han wil at Försynen skal rubba hela naturens ordning för at göra honom lycklig; då likafult alla de steg han tager äro så dåraktige, at de dageligen mer och mer fördjupa honom uti den olycka han sökt afböja. En wis man deremot störes intet i sitt lugn af lyckans nycker; han wet at alla menniskor äro de samme underkastade, och bjuder endast til at med förnuftiga och lämpeliga medel, antingen afböja eller mota olyckan; och sedan han nyttjat alla de medel försiktigheten gifwit honom wid handen, så wäntar han med tålamod och saktmodighet at tiden skal göra det öfriga. Följande Historia skal wisa, at dygd och ståndaktighet kunna segra öfwer alla lyckans hårdheter.

Konung Theocles uti Cyrene hade til enda Arfwinge en Dotter, som utom en owanlig fågring, besatt alla de sinnets och hjärtats egenskaper, som utgöra det täcka könets fullkomlighet. Hon war wid den åldren då deße förmåner gemenligen plåga blifwa et offer för kärleken. Ryktet af hennes behageligheter samlade til Konung Theocles hof en mängd af Prinsar, som alla sökte at åröfra denna skönhetens hjärta och hand; men denna Princeßa, som ifrigt war tilgifwen Dianas dyrkan, märkte icke en gång alt det bemödande deße tilbedjare gjorde sig at behaga henne. Theocles, som ömt älskade sin Dotter, wille icke, betjena sig af sin myndighet för at bringa henne at wälja sig en Gemål, utan hade föresatt sig at afwakta til deß hennes egen böjelse gjorde detta wahl. Appolinius Konung i Tyrus, kunde ej emotstå den åtrå han hade, at se en Princeßa, hwarom ryktet brakt honom så många smickrande berättelser; han följde sin lystnad och begaf sig til Cyrene. Appolonius war i sine blomstrande åhr, och af den fördelaktigaste wäxt och anseende, qwick, sinrik, tapper och frikostig, med et ord han ägde alla de egenskaper, som kunna gifwa en Person rättighet at råda öfwer andre, och at styra menniskor.

Alla som sågo honom blefwo intagne af hans lysande egenskaper, och han sielf war den enda som tycktes wara okunnig derom.

Arche-

Archestrate kunde, oagtadt all sin kallsinnighet, intet undgå at gifwa akt på denna Prinsens artighet och fägring, och fant åfwen en stor förnöjelse, at med sine Hof-Damer tala om honom; detta war det första skått som kärleken gaf henne, och Appollonius blef sårad af samma pil; han fant at Princeßans behageligheter wida öfwerträffade hwad ryktet om henne förkunnat. En wanlig skönhet kan lätt blifwa smickrad af den beskrifning man gör öfwer henne, men de skönhets-mönster som naturen sjelf uti sitt goda lynne framalstrar, är den dristigaste och lyckligaste pensel icke i stånd at kunna uttrycka.

Få dagar efter Apollinii ankomst til Cyrene, låt Theocles anställa en prägtig lustbarhet, med ring-rännande och tornerspel; hwar och en anwände där all sin konst för at wisa sin färdighet. När Apollonius kom uppå kamp-platsen kände Archestrate en inwärtes rörelse, som ingen annan hos henne förut upwäckt; hon önskade häftigt at hon derifrån måtte komma Segerwinnare; men wiste intet hwad som bragt henne, at taga så öm del uti hans seger. Hennes älskares styrka och färdighet swarade emot hennes önskan, Apollonius öfwerwinner sine medtäflare och tildömmes belöningen. Glädjen lyste utur Princeßans ögon och Apollonius war ej den sista at blifwa detta warse: Han skyndar sig til henne, emedan det war hon som skulle krö- Segerwinnaren; hon förrättade denna sysla på

et sätt som nog utmärkte den förnöjelse hon fant uti denne förrättning. Apollonius på sin sida lät henne förstå at han endast fägnade sig af sin seger, derföre, at det war hon, som skulle utdela belöningen. Denna lustbarhet slutades med en pråktig måltid, som hölts til segerwinnarens åra.

Sedan hwar ock en begifwit sig til sine rum, funno deße bägge älskare nogsamt, huru mycket de woro intagne af hwarandra; ty man måste wara skild ifrån det man älskar för at rätt weta at wärdera det; de tilbringade natten uti den största oro; den samma tycktes dem oändeligen lång, emedan de måtte deß längd efter den längtan de hade at åter få se hwarandra. Appollonius fördubblar sin omsorg och bemödande för Archestrate, som af alt sitt hiärta öfwerlämnar sig til den fägnad hon deröfwer finner hos sig; hon war i okunnighet om den konst och förställnings-gåfwa, som uti wåra dagar är så brukelig, och som gör, at en älskare, endast efter hand, årnår den lycksalighet, at förnimma sig wara älskad af sin ömhets föremål. Appollonius hade fog at tro sig wara älskad, men hans kärlek war för häftig at nöja sig med mindre än en fulkomlig öfwertygelse; han åstundade ifrigt at få tilfälle at ensamt tala med Princessan; Et jagt-parti förskaffade honom detta önskade tilfälle. Princeßan hade skilgt sig wid Jägare-hopen och tagit en wilse wäg uti skogen. Apollonius

lonius som intet släpte henne utur ögnasiktet, betjänte sig af detta tilfälle, han nalkades henne och tiltalte henne sålunda: "Det är länge „sedan sköna Archestrate, sade han, som mine „ögon hafwa budit til at uptäcka för eder mitt „hjärtas angelägenhet, de hafwa så länge talat, „at det är omöjeligit at j icke förnummit at jag „tilbeder er; får jag hoppas at j wärdiges bi„falla min kärlek och swara deremot? utan den„na gunst blifwer lifwet mig en börda, och „min krona sätter jag intet wärde uppå om jag „ej får dela den samma med eder: Jag lämnar „mitt öde uti edra händer, och wäntar af edert „utslag min lycksalighet eller min olycka.„ Archestrate blef något bestört af detta Appollonii tal, men sedan hon åter kommit sig före, tiltalte hon honom således: "Min Prins, sade hon, „jag wil intet dölja för eder, at det bemödan„de j gifwit eder för at behaga mig, har gjord „et intryck uppå mitt hjärta som jag ej förr „kändt; och at om min far är i tanka at gifwa „mig en Gemål, skulle det smickra mig om hans „wal föllc uppå eder; tör hända at detta bekän„nande är obetänksamt, och oanständigt för mitt „kön, men jag har för god tanka om er min „Prins för at mißtänka Er, at Ni skulle miß„bruka denna min upriktighet. Ack min gudom„meliga Princeßa, sade Appollonius med häftig„het, kan det wara någon obetänksamhet uti et „steg, som grundar sig på dygden? Nej jag skal

„intet missbruka det förtroende i gifwit mig af „edra tankesätt för mig, jag skal endast betjäna „mig däraf för at bereda bägges wår lycksalighet.„ Jägarnes ankomst afbröt deße älskares samtal, de woro på bägge sidor förnöjde, at de blifwit öfwertygade om hwarandras genkärlek.

Så snart Apollonius ankom til Konungens Slått, uptäckte han honom sin ömhet för Archestrate. Theocles, som hade föresatt sig at härutinnan följa sin dotters böjelse, berättade henne detta Apollinii tilbud, och war ganska glad då han fant henne samtycka til Konungens af Tyrens åstundan; emedan han bar mycken acktning för denna Prins. Som således alt hinder war ur wägen röjt, blef detta giftermål innan få dagar slutat med all den prackt, man kunde wänta sig af twänne frikostige ock prackt-älskande Konungar.

Theocles som intet wille tillåta deße lyckliga makar at skiljas wid sig, öfwertalte dem at någon tid qwarblifwa wid sitt Hof. Under denna tid blef Princeßan hafwande; och denna glada tidning åstadkom nya nöjen och lustbarheter, wid hwilka folket äfwen betygade sin tilgifwenhet och sitt nit för det Kongliga huset. Emedlertid blef Apollonii närwaro nödwändig uti Tyrus, at han således nödgades lämna Cyrene. Konung Theocles lät utrusta, til detta ändamål, et fartyg hwaruppå han skaffade Princeßan all möjelig beqwämlighet och en myckenhet betjäning; och

detta

detta höga Par, som ännu ansågo hwar-annan mera som älskare än makar, öfwergaf således Cyrene, sedan det tagit det ömmaste afsked af den goda Konung Theocles.

Första dagarne af denne Sjöresa woro ganske gynnande, alle glädde sig deraf, och spådde sig innan kort en lyckelig framkomst; då i en hast alla förebåd til en grufwelig storm wisade sig: Himmelen betäckes med swarta moln, Hafwet brusar, och Hafs-djuren wisa sig på den uprörda wågen; wåldsamme och stridige windar drifwa med häftighet wågorne, som stöta emot och kullkasta hwarandra; blixt och ljungeld gifwa så täta sken, at hela luften synes i full låga; åskan dundrar, wågorne upretas, och wädren fördubbla sitt raseri, och göra alt sjö-folkets möda och konst fåfäng; redan har fartyget förlorat både mast och segel; hwart ögnablick föres det til de lågande skyarne för at åter nedsänkas uti den djupesta afgrund. Den sköna Archestrate intages af en dödelig rädsla och tror sin sidsta stund wara för handen; hennes ömma maka innesluter henne uti sine armar och bjuder til at trösta henne, men fåfängt; en ny händelse fördublar deras oro och bekymmer; fast än Archestrate endast war på 7:de månaden hafwande, förordsakar hafwets rörelse och skakande henne de plågor, som gifwa tilkänna at naturen wil befria henne ifrån den bördan hon bär, plågorne ökas och Archestrate föder til wärlden en liten

Dotter. Apollonius tager emot Barnet, under det han rörs af medlidande och ömhet för detta lilla oskyldiga kräk, som i sitt första lefnads ögnablick är utsatt för så många och öfwerhängande farligheter. Under alt detta tiltager stormens häftighet, fartyget stöter emot en klippa, sönderkrossas och wisar för det häpna ögat en förfärlig afgrund och en ounwikelig död. Archestrate uti det swagaste och bedröfweligaste tilstånd, samlar den lilla styrka hon hade öfrig, och griper sig fast wid et stycke af det sönderkrossade skeppet, som lyckan lämnar henne i händerne. Apollonius utur stånd at kunna följa henne blef qwar på det stycket af skeppet på hwilket han befant sig, ser sig således skild ifrån sin kära Archestrate. Förtwiflan intager hans sinne, han wil kasta sig i sjön och simma til sin maka, för at frälsa eller åtminstone dö tilsammans med henne; men ack! Han är fader; han håller sin dotter uti sine armar; denna lilla olyckeliga sträcker til honom sine små händer, och tyckes anropa hans hjelp och och beskydd: han kan ej bewekas at öfwergifwa en så kär börda, han har ingen annan utwäg än at anropa Gudarnes beskydd för sin kära Archestrate, som han i det samma förlorar ur ögnasiktet.

Sedan han et dygn warit en lek-båll för de uprörda wågorne blifwer han sluteligen drifwen til Lands, et litet stycke ifrån Staden Tarsis. Han kände därstädes en ganska rik och förmögen man,

man, wid namn Stragulion, som warit wän med hans fader; han gick til denne mannen, och fick utaf honom all den tjänst han uti denna olyckeliga belägenhet behöfde. Han anförtrodde sin lilla dotter til Dionysiades Stragulions hustrus omsorg, och bad deß man i hast skaffa et fartyg, hwarmed han kunde upsöka sin kära Archestrate. Denne olyckliga Princeßa åter, som wi lämnat uti hafwets famn, hade warit nog hurtig och lycklig för at kunna hålla sig fast wid en mast, som hon wid skeps-brättet fästade sig wid, oacktadt alla de håftiga skakningar hon utstod. Uti denna fara tog hon sin tilflygt til Gudarne, och förnämligast til Diana, hwars Altar hon ifrån spådaste åren betjänt. hon anropar denna Gudinnans beskydd, och gör et löfte, at om hon hade den olyckan at förlora sin Gemål, skulle hon helga til Dianas tjänst och dyrkan all sin öfriga lifstid. Himmelen hör hennes böner och hon kastas af böljorne til Ephesi hamn. Utsträckt och half död qwarlemnades hon på stranden och hade säkert slutat där sine dagar, om ej en Gubbe som hette Chermon, af en händelse blifwit förd til detta ställe, rörd af det ynkeliga tilstånd uti hwilket hon såg denna Olyckliga Princeßa, bär han henne, med sine slafwars tilhjelp, hem til sig, hwarest han gaf henne alt det bistånd, och skötsel, som hennes tilstånd behöfde.

Emed-

Emedlertid hade man anwänt så mycken skyndsamhet med fartygets utrustande ifrån Tarsis, at det war segelfärdigt twänne dagar efter Apollonii ankomst. Trenne månader tilbragte han at frucktlöst besöka alla näst gränsande kuster. Theocles, som hon gifwit tilkänna sin olycka war ej mera lyckelig uti de efter forskningar han på sin sida låt göra. Denna Princeßa hade åfwen anwänt all möda at blifwa förwißad om sin Gemåls och sin Dotters öde, men alla de underrättelser, som hon århölt tjänade til intet annat, än at göra henne förſäkrad, at de blifwit offer för de grymma hafs-böljorne. Hon blef ännu mera bestyrkt uti denna tanka af Phoeniciske Köpmän, som kommo från Tyr och försäkrade henne, at Konungen ej hade synats där sedan, samt at åtskillige af hans slafwar och följe, som undankommit denna storm berättat, at han förgåts uti detta skepsbrott. Denne beklageliga nyhet försatte den ömma Archestrate uti den häftigaste bedröfwelse, och bewekte henne at fulkomna det löfte hon gjordt uti sin sjö-nöd. Omsider, sedan han årkänt sin wälgörares omsorg och beswär med några dyrbara Jouveler, som hon under skepsbrättet hade på sig, begaf hon sig uti Diana Tempel och låt inskrifwa sig ibland denna Gudinnas Prästinnor.

Apollonius ledsen, at hafwa gjordt så många fåfänga försök, tager änteligen det beslut, at begifwa sig til sitt Rike. Hans ankomst förordsa-

ordsakade desto mera glädje, som hans långwariga frånwaro gaf Tidningen om hans död mera sannolikhet; han sjelf war ensam fördjupad uti den djupesta sorg, deß första omsorg war, at gifwa Stragulion wedermälen af sin frikostighet, så wäl för de tjänster han nyligen giordt honom, som och för at bringa honom, at fulfölja sin trogna omsorg för den unga Tarsia. Detta namn hade Apollonius gifwit sin Dotter, emedan hon wid Tarsis strand, blef frälst ifrån skeps-brottet. Denne ädelmodige wännen swarade, så länge han lefde, emot Konungens förtroende; men efter hans död, som timade kort därpå, blef den unga Tarcia antwardad til Dionysiades Stragulions änkas wård.

Fyra år luvo til ända innan Apollonius på något sätt wille skingra sin sorg; men en händelse yppade sig, uti hwilken han ej kunde wägra at deltaga.

Konung Seleucus, uti Syrien mißbrukade et olagligt wälde, som han tagit sig öfwer några små Prinsar, hwilka han med wäld underkufwat och gjort sig skatt-skyldige. Deße Prinsar kommo öfwerens at kasta af sig detta ok. Apollonius ingick förbund med dem och beslöt at i egen Person biwista kriget; men förr än han öpnade fält-tåget wille han se sin dotter; och för at ej sätta henne i fara för et nytt skeps-brott, om han lät henne komma til sig til Tyr, så företog han sjelf en resa til Tarsis.

sis. Han anlände til denna Stad försedd med de rikaste skänker åt Dionysiade, til hwilken han äfwen lämnade en stor mängd af dyrbare Juvels-smycken, ämnade åt den lilla Princeßan, då hon kom til de år, at hon kunde bruka dem. Den lilla Tarsia gaf redan hopp om den största fägring; hennes myn, rörde högeligen Apollonius, som uti hennes späda ansikte aldeles igenkände sin älskade och sörgde Archestrates bild; det är omöjeligit at beskrifwa alle de ömhets-betygelser, han gaf sin lilla dotter, och den förnöjelse han fant i hennes barnsliga behageligheter. Då han således afbördat sin faderliga skyldighet, lämnade han den lilla Tarsis uti Dionysiades wård, och sedan han förmanat och bedt henne hafwa all uptänkelig ömhet och omwårdnad för sin dotter, begaf han sig til Armén.

Under de åtta år som kriget warade hade Apollonius många tilfällen, at utmärka sitt hjältemod; men wi skole med stilla tigande gå förbi hans krigs-bedrifter, för at komma tilbakars til Tarsia, som nu åter kommer at wisa sig på skåde-platsen.

Hon nalkades nu sitt tolfte år, hon war skön, qwick, förståndig, munter och höflig; at älska henne och at se henne war et och det samma. Dyonysiade hade en dotter nästan af lika ålder med Princeßan, men hwars egenskaper woro aldeles stridande med hennes; hon war ful, wårdslös, dum, osnygg och egensinnig:

Den

Den ena upwäckte allas kärlek och den andra allas afsky; lika fult älskade Dionysiade sin dotter på det aldrahögsta, emedan hon liknade henne sjelf. Den rättmätiga högaktning och företräde, som alla lämnade Tarsia framför deß dotter, oroade och retade henne högeligen, och därföre hölt Dionysiade henne merendels uppå landet: hon hade med flit lämnat henne ganska otilräckelig underrättelse om sine föräldrar och sin födsel, på det Tarsia ej skulle kunna taga sig tilfälle, at, af hennes dotter och henne, begära den agtning, som de annars woro skyldige hennes börd. Tarsia wißte således icke, at hennes far war Konung i Tyr, hon trodde sig blått wara födD af någon eljest rik och förnäm man uti denna Stad. En dag, då en högtidelighet anställtes til Gudinnan Cereris åra, hände sig, at en ung förnäm Herre, som wunnit belöning för kapp-löpande, uti Dionysiade och hennes dotters närwaro, lämnade för Tarsie fötter den Kronan han fått som segerwinnare, såsom et offer af sin kärlek och wördnad. Dionysia blef högeligen förtretad af den förmenta oförrätt, som härmed skedt hennes dotters behageligheter; och detta tillika med åtrån at tilwälla sig de Juveler och smycken, Apollonius förtrodt henne, för at lämna åt Princeßan, bragte henne til det beslut at låta henne omkomma. Hwad grufwefigheter är icke afwundsjuka och girughet mäktiga at åstadkomma?

Dionysiade utwalde, til sitt hämde=wärktyg, en slaf wid namn Korban, åt hwilken hon därföre låfwade en ansenlig summa penningar jämte sin frihet i wedergällning. Denna ilgjärning war desto lättare at wärkställa, som Tarsia alla dagar besökte en Graf, som hon wid hafs=stranden låtit upresa til åminnelse af sin moder, hwilken hon trodde wara omkommen uti skeps=brottet. Då Dyonysiade utmärkt dagen, hwaruppå denna grymhet skulle wärkställas, följde Korban på långt håll sitt slakt=offer, och när han trodde sig wara i säkerhet för at wara sedd af någon, sprang han til henne med dolken uti hand: den förskräckta Tarsia springer undan och upfyller luften med sitt rop. Några sjö=röfware, som lågo emillan klipporne uti försåt och wäntade på at göra något kap, framspringa wid hennes anskri och nödgar Korban at släppa sitt rof. Deße sjö=röfware bemäktiga sig Tarsis, förer henne i båten och begifwa sig til sjöß. Slafwen som på långt håll gifwit noga ackt uppå dem, och trodde at sedan hon kommit i sådane händer, skulle hon wäl aldrig mera komma tilbakars, sade til Dionysiade at han mördat henne och sedan kastat kroppen uti hafwet. Dionysiade ganska glad öfwer denna tidning, lät utsprida et rykte at Tarsia ganska hastigt dödt af slag uppå landet; och lät upresa åt henne en Grafwärd; denna berättelse lämnade han också åt Apollonius, som så när dödt af bedröfwelse

welse wid det han undfick denna sorgeliga tidning.

Sjö-röfwarne, som intet woro wane at länge behålla sitt rof, landt-stego wid Metalin, Hufwud-Staden uppå Ön Lesbos, och sålde den olyckliga Tarsia, åt en af deßa nedriga som grunda sine inkomster, på de qwinnors dygd och fägring, som de kommit i besittning utaf. Denna nya slafwinnans skönhet och behageligheter, gaf slaf-handlaren godt hopp, at föröka sin förmögenhet; hon ansåg henne wärdig at presenteras för Athenagaras, som på den tiden war Konung på Ön Lesbos. Man kan föreställa sig Tarsiae oro och bekymmer uti denna belägenhet: Hon darrade af fruktan för sitt öde; men til all lycka war hennes husbondes affigt det, som friade henne ifrån at blifwa illa medhandlad. Sedan han låtit henne några dagar hwila, förde han henne upp til Athenagoras palats. Et slagt-offer som föres til altaret kan aldrig hafwa et sorgligare och ynkligare utseende, än den rädde och tröstlöse Tarsia. Så snart hon såg sig uti Konungens närwaro, kastade hon sig för hans fötter, som hon fuktade med sine tårar, hon bad honom, i de bewekeligaste och mäst rörande ordalag, at hafwa medlidande för det usla tilstånd, hwaruti olyckan bragt henne, och at han ej måtte beröfwa henne en egendom som hon hölt kärare än lifwet. Dygden och skönheten hafwa et onekeligt och ewigt wälde uppå

 wåra

wåra hjärtan: och Athenagoras hjärta war för ädelmodigt för at ej wörda denna rättighet. Han uplyfter den sköna slafwinnan och tröstar henne; och fastän han war uti en ålder, uti hwilken begärelsen merendels pläga segra öfwer förnuftet; är han nog ädelmodig för at öfwerwinna sine begär, oaktadt den lätthet han hade at upfylla dem. Tarsia gör honom en rörande berättelse om sine händelser, och Athenagoras försäkrar henne, at deß dygd ej mera skal wara utsatt för någon fara; straxt på stunden betalar han hennes lösen; han låter gifwa henne rum i sitt palats, och sätter hos henne fruntimer, hwars trohet och dygd han war försäkrad om. Tarsia är intet otacksam emot sin wälgörare, hon lämnar honom de uprigtigaste prof af sin årkänsla, men han hade för många dygder och för behageliga egenskaper, för at, denna första känsla, ju snart gaf swiga för en dygdig och öm kärlek. Han uppå sin sida war intagen af Tarsiae förträffeligheter, hwar dag uptäcker han hos henne nya fullkomligheter, och anser de ögnablick för förlorade som han tilbringar utom hennes sällskap.

Under alt detta hade kriget, som syßelsatte Apollonius, blifwit slutadt til hans allierades förmån, och han åter rest hem til sitt land.

Sedan han lämnat någon tid åt sine Regerings omsorger, gjorde han en resa til Cyrene, för at bjuda til at trösta den gamle Konung Theocles, som dageligen utgöt bittra tårar öfwer

sin älskade dotters förlust. Efter några dagars segelfart, blir hans fartyg så illa handterat utaf stormen, at han nödsakas löpa in i Metelins hamn. Så snart Athenagoras fick kundskap härom, skyndade han sig om bord til honom, för at erbjuda Apollonius sin tjänst och öfwertalte honom at tilbringa någre dagar uppå sitt Slott för at där hwila sig, efter den oro och beswärlighet stormen förordsakat honom. Utom det at anständigheten fordrade denna höfligheten, hade hans kärlek äfwen någon del uti detta besök; han hoppades at Konungen af Tyr skulle kunna skaffa honom någon underrättelse om Tarsiae föräldrar och födsel. Apollonius war intagen af en sorg, som han intet war mäktig at dölja, och derföre sökte han at undanbedja sig, at komma til Athenagoras Hof; men denna senare war så enträgen at han nödgades låta öfwertala sig. Apollonius började förtäljandet af sine olyckor, då han ankom til palatset. Tarsia war den första personen, som mötte honom där: och den likheten hon hade med Archestrate gjorde honom aldeles bestört; denna hans förwirring märktes, och på tilfrågan derom, swarade han, at denna sköna personens ansigte upwäckte hos honom hågkomsten af et Fruntimmer, som han högeligen älskat; Tarsia tog sig häraf tilfälle at säga honom en hop artiga höfligheter, hwaruti hon wiste mycken qwickhet. Apollonius wände aldrig ögonen ifrån henne och uphörde ej at öfwerhopa

 henne

henne med beröm. "Lyckliga de föräldrar, sade
„han, som gifwit eder lifwet, ni lärer säkerligen
„göra deras lycksalighet. Jag skulle och hafwa
„en dotter wid eder ålder, och jag finner at hon
„skulle göra min hugswalelse, då däremot hennes
„förlust, nu är den swäraste af alla mine olyckor."
Då han härwid märkte at Tarsia flöt uti tå-
rar, frågade han henne om ordsaken til hennes
bedröfwelse. "J talen för mig herre, sade hon
„om en lyksalighet, s[illegible] mitt hjärta aldrig sma-
„kat; jag har ej den lyckan at känna dem, som
„jag har at tacka för mitt lif; jag har blått
„en enda gång sedt min far, och då war jag
„så ung at jag ej mera mins något deraf, och
„min mor har jag aldrig haft den fägnaden at
„omfamna. J sen uti mig en olycklig fader-
„och moder-lös flicka, som utan Athenagoras
„ädelmod, skulle wara bragt i det nedrigaste til-
„stånd. Ären j intet ifrån Lesbos föll Apollo-
nius henne uti talet? "Nej nådiga herre sade
„hon, himmelen i sin wrede har låtit mig födas
„mitt uppå sjön under den grufweligaste storms
„häftigaste raserie. Det fartyget på hwilket jag kom
„til wärlden förolyckades, och min moder om-
„kom under detta skeps-brott; min fader åter
„gaf mig andra gången lifwet, då han frälste
„mig ifrån denna faran, uppå en del af skeps-
„wraket, som böljorne kastade på Tarsis strand.
„Fullföljen ropade Apollonius med häftighet,
„mitt hjärta kan ej emotstå alla de rörelser,
som

„som intaga det samma. Ack herre, swarade „Tarsia, månne j hafwen någon underrättelse „om mine föräldrar? min far war ifrån Tyr.--- „Ach min söta dotter, ropade Konungen, igen„kännen eder fader, ja! jag kan intet mera twif„la derpå, j åren min älskade Tarsia?„ wid det han nämde detta namn kastade Tarsia sig uti Apollonii armar, som omfamnade henne med den ömmaste kärlek; de utgöto glädje tårar, och alla närwarande gjorde det samma. Dock kunde intet Apollonius begripa, huru som hennes död blifwit honom så ogrundat bebådad, då hon likafult war wid lif; men Tarsia uptäkte för honom Dionysiades nedriga förhållande, som han föresatte sig at låta bestraffa.

Athenagoras war ej den, som tog den minsta delen uti denna händelse: han älskade Tarsia och det war honom ej okunnigt, at hon hyste för honom samma tankesätt; han begärde henne således af deß far, hwilken med desto mera nöje samtyckte därtil, som han fått förnimma det ädelmod, hwarmed Athenagoras handterat henne, innan hennes höga börd war honom bekant. Giftermålet blef firat några dagar derpå med den största ståt och pragt. Nu hade Apollonius ännu större orsak, at fullfölja sin resa til Cyrene, anstalter blefwo strax gjorde til denna sjö-resa, men framför alt försatte de sig at samfält resa til Epheso för at hembära denna Gudinna deras tacksäjelser, för det beskydd hon

 gifwit

gifwit Tarsia, då hon bewarat hennes dygd och kyskhet, uppå et ställe, hwarest efter alt utseende hon eljest bordt blifwa et offer för den nedrigaste och willaste böjelse. De fingo en så gynnande wind, at de innan få dagar anlände til Epheso. Archestrates dygder hade under all denna tid uphögt henne til de högsta åmbeten i templet; så, at hon wid deras ankomst, förrättade Guds-tjänsten som Öfwer-Prästinna. Då hon fick weta, at främmande Prinsar woro ankomne för at hålla sin andakt uppå detta heliga stället, gjorde hon de prägtigaste anstalter at de måtte på et lysande sätt blifwa emottagne. Den stillhet, uti hwilken hon lefwat, sedan hon blef skild wid Apollonius, hade bibehållit hennes skönhet uti all sin fulkomlighet: hon war lika så wacker nu som den förste gången han såg henne. Knappast hade Apollonius kastat ögonen uppå henne, förr än hon trodde sig igenkänna sin älskade Archestrate; lika intryck gjorde hans åsyn hos henne, så at hon utaf den rörelse, som detta uppwäkte i deß hjärta föll af bestörtning tilbakars på de fruntimmer, som wora i hennes följe. Detta grundade än mera Apollonii hopp. „Är det min kära Archestrate? ropade han, som „himmelen skänker mig åter? ja! min ömma maka, swarade hon, i det hon utsträckte sine armar „til honom: wärdiga föremål för all min saknad, kom at aftorka de tårar din frånwaro „bragt mig at utgjuta.„ Glädjen förtog målet

för

för deße ömme makar, men deras själar kände desto ljufligare all deras sällhet.

Tarsia för hwilkens ögon alt detta tildrog war stadd uti den mäst wäldsamma sinnes-rörelse; då hennes fader räkte henne handen och sade: „min älskade dotter igenkän din ömma mor.„ wid deßa ord, kastade Tarsia sig i armarne på sin moder, som nu på nytt måste emottaga et lika häftigt anfall af kärlek och ömhet som det förra: deße Princeßor öfwerhopade hwarandre med ömma kärleks betygelser, och Athenagoras fick åfwen deraf sin del, med et ord: naturen och kärleken firade här sitt prägtigaste segertåg.

Ryktet om denna händelse blef i hast utspridd uti Epheso, hwarest allmänna frögde-betygelser deröfwer blefwo anstälte. Apollonius utmärkte sin ärkänsla emot Gudarne med de rika offer och skänker sow han gjorde åt Diana och deß tempel. Chermon som efter Archestratis skeps-brott dragit omsorg om henne blef åfwenwäl öfwerhopad med skänker; sedan tog deßa lyckliga par, utan alt widare dröjsmål wägen til Cyrene. Wid ankomsten gick Apollonius för at bereda Theocles, at emottaga sine barn, af frugtan, at en för häftig och oförwäntad glädje, eljest kunde beröfwa den ömma och wyrdiga gubben lifwet. Hwar ock en, som äger någon känsla af ömhet, kan finna med hwad för ömma kärleks-betygelser Theocles emottog sine barn. Deße lycklige älskare förnötte någon tid wid

hans

hans Hof; sedan togo de deras kosa åt Tarsia, hwarest Dionysiade och Korban, undergingo det straff som deras ilgjärning förtjente. Derifrån begåfwo Apollonius och Archestrate sig til Tyr och Arthenagoras och Tharsia togo wägen åt Lesbos; alla deße ömma och dygdiga makar åtnjöto, intil senaste ålderdommen, den glädje och sällhet, som dygden endast är mägtig at gifwa sine gunstlingar; men som aldrig ännu någon lastens anhängare smakat.

Slut

från lyckans

dar gång

Samlingar
Til Et
Fruntimmers Bibliothek.

Andra Stycket.

Henriettes ynkeliga åndalykt.

Kyskheten är en af Könets förnämsta dygder; utan den samma äro alle de andre förmörkade, och förtjena icke en gång namn af dygder. De gamle Greker och Romare hafwa hedrat denna sällsynta dygd, med den ifrigaste dyrkan, och förewigat deras namn, som uti denne dygd föregått andre med lysande efterdömmen: Hippo, Gracquernes moder, Catos dotter, jämte flere, hafwa derföre kommit i besittning af en odödelig ära, och deras namn skola bewaras til den senaste efterwärld. Har ej deße nyßnämde Romare störtat en Tarquinius ifrån Tronen, för det at deß Son befläckat en Romersk medborgares äckta säng? huru många grufweligheter har ej äktenskaps-brått förordsakat? det namnkunnige Trojas sköflande och förstöring, är ej Menelai hustrus bortröfwande vrdsaken därtil? jag skulle aldrig sluta, om jag wille anföra alla de bedröfweliga händelser, som Historien wisar oß, uti detta ämne: jag skal nöja mig

med at berätta (under förtäckta namn) en händelse, som för en tid af 200:de år sedan tildragit sig i Frankrike.

Uppå en af de wackraste egendommar i Riket lefde en ung förnäm herre, som wi skola kalla Margrefwen Dorwall; hans dygder woro äfwen så lysande som hans börd: mild, wänlig, frikostig, ädelmodig och tapper, hade han förwärfwat sig alle sine grannars och underhafwandes kärlek och wördnad. Uti krig hade han wist de mäst hedrande prof af tapperhet och insikt, hwilket också förwärfwat honom Konungens nåd och förtroende. Han hade en ganska ansenlig egendom, och den ordning och redighet hwarmed han skötte den samma, gaf honom tilfälle at utöfwa sine frikostige och wälgörande böjelser, utan at på något sätt skada och rubba sin hushåldning, eller förminska sin egendom. Hwad man ock må säga; så är ordning och hushållning en af de nödwändigaste samfunds dygder; alle de andre äro nästan den samma undergifne.

En gång då han reste hem ifrån Häfwet, stadnade Dorwal wid et Slått, hwars ägare han endast kände til namnet; men som han mycket hört berömmas deß äldsta dotters fägring och behageligheter, kunde han ej emotstå den lystnad han hade at se henne; och under förewändning at wilja beskåda detta Slåttets trägårdar och byggnad, gjorde han et besök hos fadren til sin nygirighets, och tör hända redan kärleks föremål,

mål. Han blef emottagen med all uptänkelig höflighet, och fast Henriettes föräldrar (så skola wi kalla wår hjeltinna) woro af lika börd och anseende som han; hade de dock för honom all den acktning, som hans rykte, hans dygder och Konungens nåd förtjänte: de mißtänkte och, ej utan grund, at deras dotters ungdom och fägring, tör hända war orsak til denne oförmodade visite.

Det började på at blifwa nog sent för at genomwandra alla belägenheterne wid Slättet: man öfwertalte honom således, at upskjuta denna spatser-gång til andra dagen; och man föreslog honom en liten Concert före aftonmåltiden; han kunde intet utan förtjusning och rörelse höra Henriette sjunga och accompagnera sig sjelf uppå lutan, med så mycken konst som smak. Derefter gingo de til bords; detta fruntimrets qwicka och artiga samtal fullbordade at sätta den ömsinte Dorwals hjärta i full låga. Hans wanliga glättighet förminskades småningom, han blef djupsinnig, tank-spridd; och efter de brukeliga Complimenter blef han ledsagad til sine rum, hwarest han tilbragte den beswärligaste natt. Han war ej mer den samma, kärleken som bemästrat sig hans hjärta hade aldeles ändrat honom. Owißheten om Henriettes hjärtas tilstånd, och långtan at få weta om intet Grefwen af ***, hennes fader ingått någon förbindelse med någon om sin dotters bortgiftande, satte den kära Dorwal uti et tilstånd, som är swårt at beskrifwa.

Han war försäkrad, at om han intet hade någon medtäflare, skulle han snart komma i besittning af sin ömhets föremål. Således föresatte han sig at söka tilfälle at ensam få tala med Henriette, för at gifwa henne tilkänna sin kärlek, och af henne få de uplysningar som woro nödige för honom uti denna sitt hjärtas angelägenhet.

Det war helt bittida om morgonen som Dorwal stod upp och som han ännu icke fant någon rörelse på Slättet, gick han til trägården för at taga sig frisk luft. Men hwad blef icke hans glädje stor, at därstädes träffa Henriette uti den mäst retande natt-klädebonad med de eldigaste ögon och den friskaste färg. "Jag „trodde eder ännu ej wara upstånden, Mademoisel„le; sade han; - - - - den wackra års-tiden, swa„rade hon, lockar mig at gå hit för at andas „den friska morgon-luften; men j sielf, min „herre, fortfor hon, ären ganska bittiga uppe, „det tycktes mig i går at ni behöft en längre „hwila - - - - kan man wäl njuta någon hwila, „sedan man sedt eder, swarade Dorwal; nej! „jag har tilbragt den grufweligaste natt: utan „twifwel lärer jag upwäcka er förundran sköna „Henriette fortfor han; jag älskar eder och det „med den häftigaste kärlek; första minuten af „min ankomst til Slättet har fullkomnat eder „seger och min träldom: jag beswär eder wid „det aldraheligaste, at bringa mig utur min

„owiß-

„owißhet; eljest har jag föresatt mig at dö för
„edra fötter; emedan ödet warit mig så gynnan-
„de, så sägen mig, tilbedjans-wärda Henriette,
„med uprigtighet; om någon förekommit mig uti
„edert hjärta, och om jag har någon älskad med-
„täflare: jag har ämnat at begära eder af edra
„föräldrar, men jag älskar eder för ömt, för
„at betjäna mig af deras myndighet, til århål-
„lande af eder person, om edert hjärta ej unna-
„de mig denna lycksalighet. J lären hafwa mö-
„da at begripa en så hastig och häftig böjelse, det
„är en wärkan af edre behageligheter, hwars
„makt j kanske icke känner, men som mitt hjärta
„erfar: Talea då sköna Henriette, och betag
„mig en owißhet som är mig swårare än döden.„

En så häftig och oförwäntad kärleks-förkla-
ring hade med fog bragt i bestörtning hwad frun-
timmer som hälst, utom den qwicka och listiga
Henriette; denna skrymtarinna kom nyß utur en
owärdig älskares armar, som hon alla mårnar,
innan det dagades, gaf besök uti trägården: men
hon som besatt föreställnings-gåfwan i den hög-
sta grad, swarade med en mine, som utmärkte
sjelfwa menlösheten och blygsamheten: "jag har
„wärkeligen ordsak at blifwa bestört öfwer eder
„kärleks-förklaring min herre; jag känner ganska
„litet mine förmente behageligheters kraft, och
„ännu mindre kärleken; jag har föresatt mig at
„wara herre öfwer mitt hjärta, för at kunna
„lämna det helt och hållit åt den; som min fa-

„der ämnar at gifwa min hand: likwäl måtte „jag säga eder, at jag skulle anse mig lyckelig „om han walde til min gemål en Cawalier, som „liknade eder.„

Et så hastigt och oförwäntat swar, bragte den lättrogne Dorwal utom sig af glädje. Men hwem kan wäl läsa uti et fruntimmers hjärta? det är ju en outgrundelig irrgång, hwaräst sjelfwa Dedalus fåfängt skulle anwända all sin konst. „Ach! gudommeliga Henriette sade han, jag går „detta ögnablick til eder far, jag är öfwertygad „at han ej kan stå emot min kärlek och mine „böner; waren endast så ädelmodig at ej på „eder sida sätta något hinder i wägen för min „lycksalighet; min wördnad och beständighet skal „med tiden uti edert hjära upwäcka de känslor, „som skola göra min sällhet fulkomlig. - - - - - „Låtom oß sluta et samtal min herre, sade hon „med en förstäld blygsamhet, det är mig icke „tillåtit at längre höra eder - - - -„ Hon gick häruppå in uti Slättet och gaf sine föräldrar del af detta samtal: denna händelsen smickrade dem ganska mycket, och de satte sig före at ej låta et så fördelaktigt tilbud gå sig utur händerne. Henriette hade intet gjordt detta steg af annan ordsak än för at blifwa fri ifrån sine föräldrars upsigt, och at få uti frihet gynna sin älskare, rigta honom, och tygellöst lämna sig åt sin lastbara böjelse. Dorwal hade ej stor möda at winna föräldrarnes samtycke: han reste hem för

at

at bewaka åtskilliga angelägenheter; och kom straxt tilbaka med några stycken wänner, för at hålla sitt bröllop. Jag wil med stillatigande förbigå alla de högtideligheter och lustbarheter, som wid detta tilfälle anstältes, nog af, at det skedde med så mycken prakt, som kostnad. Efter et ömt afskeds-tagande, hwarwid Henriette fälde några falska tårar begaf sig det nygifta paret i sällskap af et prägtigt och talrikt följe til Dorwals gods.

Den oro och söndring, som fanatismen den tiden upwäckte i Frankrike, utbrast i full låga, krig blef förklarat och Dorwal nödgades, med mycken sorg, at skiljas från sin kåra Henriette. „jag går, sade han til henne, di hwaräst åran „och min skyldighet kalla mig: oaktat at j åren „ännu mycket ung; har jag för mycket förtroen„de til er kärlek och eder dygd, för at lämna „eder under någon upsigt. Lefwen stilla och på „et sätt, som är wärdigt både eder och mig; „hälsen ofta uppå Grefwinnan ***, och Mar„grefwinnan Z***; glöm ej heller bort den gam„le Riddaren W***, han är en af mina trognaste wänner, och det är en man, som kan gå „eder tilhanda med sina råd; bjuden til at dra„ga honom utur den enslighet uti hwilken han „lefwer, j kunnen intet annat än roa eder och „föröka edre kundskaper uti deras angenäma säl„skap. Jag lämnar dig min söta Henriette med „den häftigaste saknad; men åran kallar mig,

 „och

„och för den samma måste all ting upoffras.„ denne trolöse beswarade honom med falska tårar, under det hon swor honom tusende gånger, den ömmaste och obråttsligaste trohet.

Det är ingen ting så farligt för fruntimer, som den förbindelsen de sins emellan göra; emedan de ej äro tilbaka hållne af den wördnad som manfolket wisar dem, och emellan sig aflägga den förställning och det förbehåll de wisa uti wår närwaro, så anförtro de öppenhjärtigt hwarandra sine nögen och beswärligheter; och derutaf kommer så många farliga råd, och obetänksamme steg.

Henriette war bekant med et qwinfolk, eller rättare sagt, et mißfoster, som ibland kom til en wid hennes faders gods nära belägen egendom, hwaråst de ofta råkades. Det war hon som uptände begärelsernes och lasternes eld uti Henriettes unga hjärta, genom en lastbar förtrolighet, hwars skadeliga följder äro lättare at finna än at afskildra, och som bringar naturen och kyskheten at rysa. Detta Fruntimret hade warit ganska skön, och war ännu tämmelig wacker: hon förente med et grymt sinne-lag, ganska wällsamme tankesätt, som hon trodde wara mycket djupsinniga. Som hennes hjärta icke blifwit bildat af dygden eller kärleken, så kände hon blått den ena til namnet och den andre endast af deß oordenteligheter och raseri. Alt trodde hon sig förstå, alt wille hon utgrunda; hon

hade

hade bordt utgifwa en afhandling öfwer lasterne; ty dem kände hon uti deras hemligaste och skamligaste grunder. Hon wille hämna sig på hela mennisko-slägtet, öfwer det föragt, som ärbart hederligit folk wisade henne: hon hade blifwit änka för några år sedan, och nyttjade denna frihet för at helt och hållit öfwerlämna sig til den skamligaste liderlighet; ofta förklädde hon sig för at, i de närmsta städer, med mera frihet, dränka sig uti de nesligaste och mäst straffbara nöjen; och fast hon dageligen upfant nya oordenteligheter, kunde dock ingen ting mätta denna glupska warginna.

När man hunnit til en wiß högd uti lasten, så gifwes ej mer några gränsor, alt synes tilläteligit; det äreförgätnaste och grymmaste baktal, blodskam och förräderi war för henne blått en lek, och förgift, mord och brand en obetydelig och ringa händ. Detta lasternas mißfoster uppfylte änteligen sin onskas och sine grymheters mått. Hon slutade med et dubbelt fader-mord, i det hon med förgift afhände sin fader och sin broder lifwet, efter hwilka hon förwäntade en ansenlig förmögenhet, som efter hennes tankar för länge drögde at mätta hennes outsläckeliga girughet, hwilken hon dock sökte förborga under namn af hushållning. Hon fick ej skörda frugten af sine laster; den gudommeliga rättwisan; för hwilken ingen undankommer, wisade här sin magt; man fant henne en mårgon förqwäfd uti

sin sång, med tekn til den faseligaste förtwiflan målad uti hennes ansikte.

Denna qwinnans olyckliga slut, hade bort bringa Henriette at ransaka sitt hjärta och wända om til dygdens wägar; men ingen ting rörer et hjärta, som förhärdat sig i lasten och som öfwergifwit dygden: hon underlåt ändå derför icke at följa mer än mycket wäl, sin lastbara och fördömmeliga wäns fotspår.

Som knappast war Dorval bortrest, för än denne otacksamma, förglömde alt hwad hon war dygden, sig och sin man skyldig, skref efter sin owärdige älskare och bad honom komma til sig. Denne unga mannen hade tjänt hos Henriettes föräldrar, utur hwars tjänst han gått för att desto bättre kunna skyla den förtrolighet, som war dem imellan; han war skön och wäl skapad och hade äfwen fått en tämmeligen god upfostran; men han hade icke nog försigtighet at förut se de olyckor, som hon skulle åstadkomma och för de hwilka han sielf war i fara. Han ankom til Dorwals gods klädd, som en Cavalier, och Henriette utgaf honom för en af sine släktingar.

Hon gaf honom rum nära intil sine, emellan hwilka han lät göra en hemlig lönn-dörr: men det warade icke länge, förrän hon å sido satte all anständighet; hennes hjärta slet sig löst ifrån alt twång, hon förlorade all skam, och wisade sig sådan som hon war: hennes upförande

war så oförskämt, at hon emottog hos sig all den liderliga ungdomen i närmsta stad; det war intet annat än baler, festins och oordenteligheter: andre älskare blefwo emottagne och gynnade efter hwarandra, fast hon likafult behölt den första; med et ord hennes liderlighet och förargeliga lefwerne steg til den högd, at hennes liderliga och obetänksamma lefnad blef et almänt ämne för hennes grannars och bekantas tadel och afsky. Detta rygte spridde sig ända til den gamle Riddarens W*** enslighet, som war Dorwals besynnerliga wän; denne föresatt sig at utforska nogare detta rygtets sanfärdighet, och sedan han fått säker kundskap at detta rygtet war grundat, skrifwer han til Dorwal, och uptäcker för honom hela sammanhanget; hwad för en tidning för denna ömma mannen! han kunde intet sätta i twifwelsmål denna berättelsen, emedan han alt för wäl kände sin wäns uprigtighet och dygd.

Sedan han en stund warit fördjupad uti en bister tystnad ropade han: "Ach trolösa Henri„te! kan du wäl innom en så skön kropp dölja „en så nedrig själ! - - - -„ härefter utöste han all sin galla uppå fruntimren i allmänhet; hwilket jag är för försigtig at uprepa emedan jag för noga känner den wördnad, man är skyldig det täcka könet. Den olyckliga Dorval tager det beslut at öfwerrumpla sin otrogna maka mitt uti sine straffwärda nöjen; han begär några dagar

per-

permission, som han lätt får under förewändning at bewaka en sak af den yttersta angelägenhet, och med hjärtat fult af bedröfwelse tager han med en förtrogen wän kosan til sitt gods.

Fru Dorwal, som i en blind säkerhet insöfd, wäntade ingen ting mindre än sin gemåls hemkomst: hon fortfor uti sitt påbegynta lefnadssätt, och sof trygg uti sin första älskares armar, då Dorwal ankom. Hwad för en syn för den ordenteliga Dorwal! det första han såg war öfwerlefworne af en prägtig måltid, och sine domestiquer så fulla och utan sansning at de med möda igenkände sin husbonde, och hela huset uti den grufweligaste oordning: intagen af den häftigaste förbittring går han til sin frus rum; och där finner han henne sofwande i en mans-persons armar; raseri intager honom och med et wärje-sting genombärar han denne olyckliga: Henriette waknar och han wille sticka henne igenom bröstet med wärjan, men hans wän håller honom tilbakars och hon undanspringer förskräckt genom en lönn-dörr.

Sedan Dorwal något stillat sig af sitt förra raseri, uptänker han en annan slags hämd: han låter inläsa sin otrogna och straffbara hustru uti et Torn af Slättet; han will gifwa henne tid, at tänka på sine brått, at begråta sine laster och at finna hela grufweligheten af sine förseelser; detta straff ansåg han wara för henne swårare än döden. Det är ej mer den ömma och

tilgifna

tilgifna Dorwal; det är en wredgad husbonde, som ingen ting är möjeligt at blidka: han hugger straxt hufwudet af hennes owärdige älskares kropp, och låter det bäras på bordet för den olyckliga Henriette: wid denne syn ombytes hennes bedröfwelse, sorg och tystnad uti den häftigaste förtwiflan och raseri. "Ach grymma, sade hon, i det hon wände ögonen ifrån denna „hiskeliga syn, barbariske mann! hwilken plågoande har ingifwit dig detta gruftweliga och oär„hörda straff? tag ifrån mig lifwet, jag har „förtjänt döden, men skilg mig wid detta älska„de och olyckliga föremål.„ Lämna mig den dolck, sade hon til fångwaktaren, eller befria mig ifrån lifwet; eller är du äfwen så grym som din husbonde? haf med lidandemed din fru och sluta deß plågor - - - den oblidkeliga fångwaktaren går sin wäg utan at säga et ord, och berättar för sin husbonde hennes bedröfweliga och jämmerfulla tilstånd.

Man torde falla i förundran öfwer Dorwals grymhet; men man skal weta, at äreförgätne och otrogne hustrur woro den tiden äfwen så sällsynte, som ärbara och dygdiga denna tiden: man hade ännu ej want sig at anse oordentelighet och lösaktighet, som en lek, och otrohet och ägtenskaps-brätt som en artighet: deßutom woro männerne då ganska litet falne för at med saktmodighet emottaga denna skymf; ach skulle något kunna ursäkta hans grymhet blefwe det, den

elaka

elaka belöning han feck för sin trohet och uprigtiga kärlek.

Den olyckelige och straffbara Henriette lämnad til sig sielf och sin förtwiflan samt denna hiskeliga ögna-syn, som den lilla dager som war uti hennes fängelse ännu gjorde förfärligare, uphörde ej at upgifwa häftiga klagorop uti sitt raseri. Hon beslöt först at dö af hunger, sedan böd hon til, men, fåfängt strypa sig; til slut genomlöper hon med sine förwillade ögon alla kanterne af sitt fängelse, och märker at gluggen är tämmeligen wid och endast försedd med trägaller; hon klifwer dit upp: detta galler som tiden redan förmultnat får hon med liten möda uttryckt; hon kryper igenom gluggen och befinner sig straxt på Parterren, hon wil kasta sig därifrån utföre, den hiskeliga högden förskräcker henne, hon wil gå tilbakars til tornet, men fasan för sitt fängelse förnyar hennes raseri, och sedan hon förbannat, sitt öde, sin man och sielfwa himmelen, störtar hon sig utföre och faller sönderkrossad neder på Slätts-gården. Wid bulret af hennes fall framkommer folk som bjuda til at frälsa henne, men fåfängt; hon framstafwade ännu några otydeliga ord som utmärkte hennes förtwiflan, och gifwer opp andan uti deras åsyn uti det gruflweligaste raseri.

Dorwal kunde ej emotstå denna syn; hans hjärta intages af en dödelig sorg; han blifwer

mållös

mållös utaf håpnad, då hans wån bringar honom ifrån denna bedröfweliga och ohyggeliga skådeplats til Armeen, hwaråst han hoppades at tid och göromål skulle kunna lindra hans sorg och hans olyckor.

Dygdiga qwinnor? at detta olyckeliga exempel måtte tjåna, eder at på et sorgfålligt sått bewara eder dygd; och j som ur agt låtit edre skyldigheter! om j hafwen nog styrka at låsa denna Historia til slut, at i mågen gå in i eder sjelfwa och med ånger- och båttrings-tårar begråta edra begångne laster och edra swagheter.

Samlingar
Til Et
Fruntimmers Bibliothek.

Tredje Stycket.

Ãregirughetens Fölgder.
En Africansk Historia.

Under Kejsar Carl den Femtes tid, regerade Muleïassen uti Tunis. Han war Muleï-Mahamets Son och påstod sig wara en ätte-lägg af Melichior, en af de måst beryktade Magiske Konungarne. Ãtskillige Africanske Skribenter hänleda deß släckte-register ifrån Henteta, huswudman för den Mucamadiske slägten, som är en af de fem förnämsta och största folkslag i Africa; andre åter ifrån Correa, och Omar de förste Calipher under Arabernes regering; och deraf taga Konungarne i Tanis sig namn af Emirs eller den stora Mahomets afkomlingar. Men utan at widare fördjupa sig uti deße mörka slägte-register, gör det tilfyllest at wi weta det denna Muleï Mahomet war tyrannen Abducamens Son, hwilken betjente sig af de inbördes krig, som under flere secler mattade deß fosterland, för at uphäfwa sig til enwälds herre uti Tunis.

Mahamet regerade trettio år med mycken råttwisa och uprättade någorlunda med sin regering det onda, som hans far förordsakat. Hans höga ålder bragte honom sluteligen at wälja en eftertrådare, som kunde fulfölja hans wårk och göra deß folk lyckligt. Han hade siu söner neml. Nacer, Abdaïrahaman, Mamon, Araxil, Belhedi, Abdul-Malic och Assen; de twänne första dogo ganske unga, och de fem andre brydde honom ganska mycket uti sitt wal.

Mamon war en uprorsmakare, som rest sig upp emot honom och hwilken han flera år nödgats hålla i föngelse; Araxil och Belhedi woro tilgifne de aldra skamligaste laster och Abdul-Malic syntes uti en stadigwarande barndom och fånighet. Han tordes ej heller utnämna Assen af fruktan, at åter uptända et inbördes krig, men då han såg sig på grafsens brädd, beslöt han dock at wälja honom. Denne unga Prins gaf et stort hopp om sig, han war qwick och syntes hafwa et ganska ömt och ädelmodigt sinnelag; men dristig, modig och full af förställnings-gåfwa, war hans hjärta säkerligen upfylt af de laster och grymheter, hwilka han sedan utöfwade.

Mulei-Mahamet hade födt denne son med Gesia, et Arabiskt fruntimmer utaf en ädel och stor slägt; Dorar Gesias bror, Xeque eller hufwudman

wudman för et Arabiskt folkslag, war mätig och stridsam; han kunde med eftertryck wärkställa Mahamets beslut om Araxil och Belhedi welat sätta sig deremot.

Assen hade tagit til ägta en annan Xeques dotter, som äfwen war ganska mägtig; alt detta bewekte Mahamet at utnämna denne Prins til sin efterträdare: men framför alt wille han inhämta Assens morbroders tankar häröfwer. Han låt kalla honom til sig och sade; "Det förtroende som jag altid hyst för dig, min kära „Dorar, och den wänskap du så ståndaktigt wisat mig alt sedan du gifwit mig din syster til „gemål, gör, at jag nu tager min tilflyckt til di„ne råd och din försigtighet. Du ser min ålder„dom och at det är tid at befästa min spira i „någon af mine söners händer: du känner Ma„mons brätt, Araxil och Belhedi laster och Ab„dul-Malies dumhet och fånughet; Assen, din „syster-son och den yngsta af mine söner, är „mig endast öfrig; jag wil utnämna honom til „min efterträdare, och lämna honom under dit „beskydd emot sine bröder, om de skulle wilja „bjuda til at störta honom ifrån tronen: han „synes mig besitta åtskilliga dygder; dine råd, „ditt efterdömme skall hindra honom at afwika „ifrån dygden, och jag spår mitt rike lyckligt un„der honom. Utforska de stora och mägtigas „tankesätt och skaffa honom et anhang; blods-

 „bandet

„bandet och wår wänskap böra öfwertala dig at „bereda detta förslagets lyckliga utgång: men „framför alt at en helig tystnad måtte bewara „denne hemlighet, hwilken om den blefwe upptäckt, utan all twifwel skulle til intet göra wåra anslag. Låtom oß emillan oß sluta et beständigt förbund, och swärjom hwarandra en „obrottslig trohet.

Dorar, intagen af glägje och förundran öfwer detta förtroende, kyste med wördnad Mulei-Mahomets hand; "store Konung, swarade han, „jag är högeligen smickrad öfwer det wal j gören af en Prins utaf mitt blod til efterträdare „uti edert Rike: waren öfwertygad, at jag skal „nyttja alla mine krafter för at befästa hans „trohn, och förliten eder uppå mig för at skaffa „honom et anhang icke allenast innom edert Rikes gränsor, utan åfwen ibland de mångfaldiga Arabiske folkslag, som äro mine wänner „och bunds-förwanter. Låtom oß förnya „wåra gamle förbund, och måtte himmelens hämd „förgöra mig på den stund jag bryter deße mine „löften.„

Mahamet, högeligen förnögd at se Dorar gynna sine anslag, öfwerhopade honom med skänker och ömhets betygelser; denne åter arbetade ifrån detta ögnablick på det öfwerenskomne förslaget: innan kort skaffade han sig et mägtigt anhang,

hang, och emottog uti Assens namn, de mägtigaste herrars uti Tunis, och de nästgränsande folkslag höfdingars förbund och trohets-ed.

Til at desto mera befästa kronan på Assens huswud, lämnade Mulei-Mahamet spiran uti Assens händer; Adelen och folket gåfwo med tusende frögde-betygelser tilkänna sin glädje och förnöjelse öfwer detta wal. Den fägnad, som detta förordsakade Mulei-Mahamet, tillika med hans höga ålder, skyndade hans död: han dog ganska mycket älskad och sörgd, och folkets glädje förbyttes hastigt uti den rättmätigaste saknad och bedröfwelse.

Mulei-Assen war knappast upstigen på tronen, förr än han öfwergaf all förställning. Lasternas eld, som han döljt uti sitt hjärta, utbröt med all deras häftighet; hans upstigande på tronen, som han med så mycken åtrå önskat, och som endast kunde tilfredsställa hans omätteliga ärelystnad, blef beseglat med det grufweligaste brödra-mord. Han frugtade at de mißnöjde skulle anwända all deras möda at sätta Mamon uti frihet, åt hwilken thronen med rätta tilhörde: derföre låt han mörda honom uti sitt fängelse, just i det ögnablick då Gouverneuren uppå stället, hwarest han war fängslad, war i samråd med honom at flyckta til åtskillige Arabiske förstar, som förut deltagit uti hans rebel-

 lion.

lion. Han gaf åfwen befallning at mörda sine andre bröder: Abdul-Malics förmente dumhet befriade honom endast ifrån detta öde; i Belhedi blef strypt; Araxil, som utaf sitt egit hjärta dömde om Assens sinnelag, förekom honom dermed at han flydde til Bexcara uti Numidien och tog sin tilflygt hos Xequen Abdala: denne Numidiske Prinsen emottog honom ganska wäl, låfwade honom sin hjelp och sitt bistånd för at bemåktiga sig Tunis krona, och lämnade honom en af sine döttrar til gemål.

Assen, rasande öfwer at hafwa gått miste om sitt anslag, Låt grufweligen mörda alla sine blods-förwanter; han skonade hwarken qwinnor eller barnen i waggan: denna förskräckeliga grymhet gjorde honom til en afsky för sitt folk och sine grannar.

Under alt detta satte Abdala och Araxil en mägtig Armé på benen, hwarmed de tågade emot Tunis, Assen, som beslutit at på hwad sätt som hälst bewara en krona, som endast smickrade hans grymma och äregiruga hjärta, samlade sine trouppar och gick emot dem: de kommo innan kort til en slagtning, deras grymhet och hätskhet gjorde striden långsam och blods-utgjutelsen faselig; sluteligen blir Assen öfwerwunnen och sårad, samt twungen at begifwa sig uppå flyckten och söka med öfwerlefworne af sin Armé

mé sitt beskydd innom sin hufwudstads murar. Sedan segerwinnarena sågo at de ej kunnat afskära honom flyckten, och at de ej hade nog tungt Artillerie för at kunna nedskjuta Tunis murar, drogo de sig tilbakars för at förfriska deras Armée och at sätta den samma i stånd at belägra Tunis. Inwånarne uti denne Stad, i början förskräckte öfwer detta nederlag, återtogo modet då de sågo fienden draga sig tilbakars: de hade orsak at frugta alt ondt om de fölle lefwande i Arabernes händer; och glädjen, at se sig befriade ifrån en så öfwerhängande fara, följde hastigt efter deras bestörtning.

Den otålige Araxil, som regerings-lystnaden plågade, beslöt at föröka alting för at mätta sin ärelystnad. Abdala hade för hans skull utblottadt sig, och oagtadt han war segerwinnare hade hade han dock förlorat ganska mycket folk uti slagtningen; desutom började Pesten at grassera uti dess läger: således kunde denne Prins, uti desse bedröfweliga omständigheter, icke bestå sin måg eller fullgöra det förbund han gjordt med honom. Araxil gick således til Argel, hwaräst den namnkunnige sjö-röfwaren Chaïrardin med det tilnamnet Barbaroussa, uti Kejsar Soliman den andras namn regerade. Han berättade på det bewekeligaste för honom sine olyckor, Assens tyrannie och sin rätt til thronen; samt begärte af

honom trouppér för at straffa den ena och återwinna det andra.

Den sluga Barbaroussa emottog honom ganska wäl, och låfwade honom alt hwad han begärde; han förmådde äfwen Prinsen at följa sig til Constantinopel, för at uti detta ämne tala med Soliman. De gjorde ochså tilsammans denna resa, under hwilken Chaïrardin berättade Sultan denne händelse, och gaf honom del af sine förslager och afsigter wid detta tilfälle. Araxil blef, wid sin ankomst, emottagen med den största ärebewisning och man hedrade honom på alt sätt, som Konung uti Tunis. Man arbetade med ifwer uppå tilrustningarne til detta fälttog, och innan kort war en talrik flotta utrustad, och färdig at gå til segels: Araxil intagen af glädje är säker om at snart resa, och at taga befälet öfwer denna flotta: winden blir fördelagtig, flåttan afseglar; men Araxil lämnas qwar i Constantinopel. Fåfängt bjuder han til at klaga, man låter honom weta at Soliman qwarhåller honom som gislan, och at han snart skal skicka honom med en flåtta at taga besittning af sitt Rike, sedan Barberoussa återwunnit det samma. Han såg, men för sent, de nät man hade satt för honom.

Sedan Mulei-Assen fått förnimma, at Chaïrardin kom, för at bistå deß broder och at angri-

angripa honom, började han at på bästa sätt förskantsa sig i Tunis, och föresatt sig, at med de få wänner han ännu hade öfrige, göra det kraftigaste motstånd; han wißte ganska wäl at han war hatad af sine undersåtare; (Detta är en sak som tyranner altid böra wara säkre om) men han wäntade sig intet at så snart få se fienden; den tappra och oförtrutne sjö-röfwaren ankrar wid Barbariske kusten, och folket twiflade icke, at ju Araxil war uti hans sällskap: oagtat denne Prinsen uti sin ungdom begått åtskillige oordenteligheter, hoppades de likafult, at de olyckor, han undergått skulle bringa honom at regera med mera rättwisa och mildhet än hans broder.

Uprors-lågan spridde sig öfwer alt: Aßen, som icke mera såg någon säkerhet för sig uti Tunis, flychtade om nateen til Yahaiske Araberne, som hans morbror Dorar anförde. Barbaroussa landstiger utan at träffa det minsta motstånd, Biserte, Porto och Goulette öpnar för honom sine portar; han lägrar sig framför Tunis: Gouverneuren uti staden jämkar sig efter omständigheterne, befriar alle turkiske trälar, som Assen hölt där uti träldom, och skickar dem til Chaïrardin tillika med präktiga sadlade hästar, så wäl för honom, som för Araxil hwilken han trodde wistas uti hans läger: han emottager honom i staden, och Turkiske Soldaterne bemäckta sig

 genast

genast Slättet och de angelägnaste ställen. Folket förundrade sig i början at ej få se Araxil deras nya Konung, de tänkte i förstone at han qwarbliswit på slättan, för at hafwa tid at göra et desto prägtigare intåg; men hwad blef icke deras bestörtning stor, då de fingo weta hans hans qwarhållande i Constantinopel: de sågo då men försent at de woro Solimans undersåtare.

Mulei-Assen, afsatt, flycktig och utan widare följe än sine hustrur, sin kära son Amida och några af hans wänner, som intet wille öfwergifwa honom, wankade ifrån det ena folkslaget til det andra med Dorar, och tigde deras bistånd och hjelp at förena sig med honom, för at fördrifwa Barbaroußa ifrån deß stater. Men rycktet af hans tyrannie hade gjordt dem alle mißnöjde med honom; han blef sluteligen nödgad at fara tilbakars til Dorar, hwaräst han utan återwända suckade öfwer sine olyckor: det är tyranners egit at wara lika så nedslagne i olyckan, som fräcke i medgången.

En Genuesisk Renegat, kallad Ximaa, et spitsfundigt hufwud och Assen mycket tilgifwen, föreslog honom at, som yttersta medel, taga sin tilflykt til Kejser Carl den femte, som war Barbaroussas afsagde fiende: och tilböd sig at bemedla denne sak, hwars lyckliga utgång han försäkrade. Dorar wißte i första början något

mißhag

mißhag at betjena sig af de Christne; han fruktade, at Spaniorerne, sedan de bortdrifwit Chaïrardin, sjelfwe sedan skulle bemästra sig regeringen: han såg hällre således til sine grannar, Turkarne, som woro hans Tros-förwanter, än främmande för hwars Religion han hade en afsky. Men Ximaa, war så enträgen, at han öfwertalade Dorar: Assen åter, som ingen ting hade at frukta och ännu mindre at förlora, gick willigt in uti et project, som, om det lyckades, åter skulle sätta honom på Thronen.

Ximaa, försedd med bref och dyrbara skänker åt Kejsar Carl den 5:te begifwer sig således på resan til Spanien. Han wißte så wäl at bemedla detta ärende, at Kejsaren bifötl hans begäran. Kejsar Carl den 5:te hade länge haft lust at tukta denne farlige och namnkunnige sjöröfwaren, som gjorde sjön så osäker, och hwars blätta namn injagade sjöfarande en fasa. Han betjente sig af detta tilfälle för at straffa honom och beslöt at i egen person biwista detta fältåg. De största Herrar af hans hof samtyckte til denna hans föresats och erbödo sig at wara honom följaktige: men hölt detta beslut hemligt, och innan få dagar war flåttan segelfärdig, och försattes kosan til Barbariske kusten, hwaråst den sköt i sank de fläste af Chaïrardins skepp och bragte de öfrige på flyckten, innan denna sjö-röfware därom kunde få den minsta tidning.

Wid

Wid de Christnas ankomst repade Assen modet; han gick med Dorar emot Keisaren med en krigshär som war denne Xeque undergifwen. Carl den 5:te war okunnig om Assens tyrannie, och denne wiszte så wäl at förställa sig, at han want Kejsarens högaktning och förtroende, som låfwane at åter sätta honom på Thronen uppå följande wilkor: at han skulle swära Kejsaren tro och huldhet; at Romerska Catholska Religionen skulle hafwa fri och obehindrad gudstjenst uti hans stater; at alle Christne slafwar, som ankomme där til kusten skulle frigifwas; at fri handel skulle tillåtas Spanska nation; at han ej mer skulle lämna sjö-röfwarne någon fristad; at han årligen skulle lämna Kejsaren uti skatt, 12 Arabiske hästar, 12 falkar och hälften af den Corall som fiskades på hans stränder; och sluteligen, at fästningen Goulette skulle wara uti Spaniorernes händer en säkerhet til förbundets obrättsliga hållande.

Emedlertid hade den försigtige Barbaroussa befästat sig så godt han kunde i Tunis. Sedan han hade fått weta Spanska flottans ankomst, gaf han befallning til sine troupper uti Argel och Gelbes, samt sjö-röfwarena uti Levantiska farwatnen, at komma honom til hjelp: han lät och tilsäga Soliman, men han förwäntade intet bistånd ifrån den sidan, emedan all deß styrka war nyttjad i Asien, och deß utan deße

hjelp-

hjelp-trouppar aldrig kunde hinna at komma i tid; Chaïrardin war tapper, han beslöt at göra et modigt motstånd och at förr dö än gifwa sig fången. Tillika brukade han den listen, at han sände til alle kringliggande Moriske och Arabiske folkslag för at begära deras bistånd eller åtminstone, at de ej gofwe någon hjelp åt de Christne, som han sade mindre wore komne i tanka, at sätta Assen på Thronen, at twinga dem at antaga deras Religion: han ansåg detta skälet för ganska bewekande, och deßutom försäkrade han dem om Portens beskydd och ynnest. Men deße folkslag woro ännu förargade öfwer det wåld, som emot Lag och folk-rätt war skedt Araxil: och tillika kände de Barbaroussas grymhet och trolöshet, således gåfwo de honom til swar, at de wille wara neutrale och intet inblanda sig uti deße oroligheter.

Denna ställning war fördelaktig för Christna hären, som utan motstånd nalkades ända under Tunis wallar, hwilken han kringrände och belägrade. Sedan Chaïrardin fått kundskap om sin flottas nederlag, och en tid fåfängt förbidat något bistånd, war han försigtig at qwarblifwa innom Tunis murar: han gjorde om natte-tiden et förtwiflat utfall, slog sig igenom Spanska lägret och drog sig uti tämmelig god ordning til den nästgränsande Bergs-bygden, hwar ifrån han uti stora dagsresor och genom de swåraste

wägar

wägar skyndade sig til Turkiet, där han utaf raseri hemligen lät strypa Araxil. Han wille heller öfwergifwa Tunis än förswara den samma, med de 4 a 5000 man, som woro honom öfrige, emot en Armé af 15000 man; aldrahälst som han wiste huru mycket han war hatad af de Christne, och huru farligt det war för honom at falla i deras händer. Denne träffning war ganska hetsig, och förlorade Spaniorerne därwid wid paß 1500 man, emedan detta oförmodade och häftiga utfall bragt dem i den största oordning. Sedan de kommit sig före ifrån sin bestörtning, wille de förfölja Barbarousse, men han war redan i säkerhet och hade intagit Bergs-bygden och trängslen som för honom woro äfwen så fördelaktige som farlige för deß fiender.

Då Kejsaren säg at Barbaroussa undsluppit honom, tänkte han blått på at sätta Assen på Thronen: Tunesarne, för swage at göra något motstånd, emottogo honom med förstälte frögde-betygelser. Sedan Assen gifwit Kejsaren trohets-ed och edel. förbindelse på de öfwerenskomne wilkoren, steg han med sin Armée om bord på flottan och seglade til Spanien.

Knappast war Christe flottan ur ögnasikte, före hans undersåtare började at wisa deras mißnöje, oaktadt Assens heligaste och kraftigaste försäk-

försäkringar at regera dem med mera mildhet och rättwisa än förut: åtskillige städer upreste sig, de hoppades altid på Araxils återkomst; ock när de sluteligen fingo kundskap om hans död, så kastade de ödonen på Abdul-Malic. Han hade under deße oroligheter hållit sin undan och förskaffat sig et ansenligit anhang, hans förmenta sinnes-swaghet förswan; ifrån sin spädesta ungdom hade han förutsedt deße oordningar, och låtsade således at wara uti en beständig barndom, för at undwika alla deße faror. Han hade en ostridig rättighet til Thronen, som Assens äldre broder; men för rättwis, at wilja beröfwa Assen den spira, som hans fader låmnat honom, wille han intet påyrka sin rätt förr efter brodrens död.

De uproriske skickade honom sände-bud, som skulle afmåla för honom tyrannens grymheter och tillika tilbjuda honom Kronan, blef han dock ståndaktig i sin föresats, och förmanade dem til tålamod. Men som Rebellions-Elden redan war i full låga, så beslöt folket, som kände Abduls dygd, at utan hans wetskap förgöra Assens och hans Gunstlingar, och sedan truga honom at regera dem och göra dem lycksalige.

De uprorískes krigs-här, samlades och ökades dageligen; men Tunis förblef Assen trogen: hon tycktes finna en märkelig ändring hos sin

Konung

Konung och låfwade således at försäkta deß rätt. Spaniorerne, som innehade Goulette woro icke i stånd at hjälpa honom. Assen wille skicka någon til Kejser Carl den 5:te; men Ximaa denna skickeliga mannen war död: således wiste han ingen, som han kunde förtro denna wigtiga beskickning, utan beslöt sjelf at företaga den samme, och at emedlertid lämna befälet öfwer krigs-hären och Riks-styrseln uti sin kära sons Amidas händer.

Assen steg om bord med femhundrade Morer af sin lifwakt, och fortsatte sin kosa til Spanien, sedan han förut förmanat sin son, at ej inlåta sig i någon hufwud-slagtning med de uproriske; utan med försigtighet och slughet hindra dem at förstärkas, samt om möjeligit wore bjuda til at tilfredsställa dem med goda ord och löfte en almän förlåtelse och tilgift. Men Hamidas war en wärdig son af denne tyrannen; upfödd uti laster och förställning tänkte han endast uppå, at betjena sig af sin faders frånwaro för at tilwälla sig spiran. Hans grymhet och äre-lystnad woro omåttelige, han önskade intet mindre, än hela wärldens herrawälde, för at kunna utgjuta desto mera blod. Så snart Assen war bortrest, samlade denne förrädiske sonen Tunis inbyggare tilhopa, och höllt för dem med en förställd sorg och gråtande ögon följande tal: olycksaliga folkslag! olyckliga fosterbygd! ännu

äro ej dine olyckor til spitsen af deras högd! Ack at jag kunnat förutse och mota dem! bedröfweliga hogkomst! Wi falle från den ena olyckan til den andre; och til wårt uselhets mått äro wi på brädden, at blifwa et rof för de Christna: jag ser I Rysen - - - I hafwen rättmätig ordsak at bäfwa; jag wil alt uptäcka för eder, mitt fäderneslan̄d är mig kärare än blods-bandet; och ansåge jag mig lyckelig om himmelen, uppå mig ensammen, wille utgjuta all sin wrede. Olyckelige foster-bygd, min fader förråder dig, sitt land, sitt folk, sin Religion; jag har nyligen warit så lycklig at uptäcka denne grufwelige sammangaddning. Han har gått at antaga denna förhateliga och skamliga Religionen, och kommer tilbakars för at, med wapnen i händerne och med de Christnas bistånd, truga eder at häda och förneka den heliga Propheten (Mahomet), eller ock at upoffra eder til deßa omänskligas grymhet: kunnen j utan afsky se de skamliga märken, som Spanjorerne uprest på wåra fält? rådgören med eder sjelfwe, hwad utwägar i wiljen taga; Rebellerne wilja hafwa Abdul-Malic, jag samtycker gärna därtil; at han mätte göra eder lycklige! ty jag för min del ämnar wandra öfwer hela wärlden för at finna et land och folk, som är sin Konung och gudalära troget.

Detta Tal gjorde alt det intryck han deraf förmodat sig. Ty folket kunde intet begripa, uti

hwad annan affigt, Assen lämnat sitt land; det fattades icke wid hans Hof folk, som woro i stånd at uträtta detta ärende, och som med glädje gjordt denne resa; de ihågkommo wid det samma alla Assens grymheter och tyrannie, och utropade alle med en mund Hamida för Konung i Tunis och Assen för Rikets förrädare: de uproriske städerne förente sig med dem, deras ändamål war wunnit, emedan tyrannen som de hatade war störtad ifrån Trohnen; och den skrymtaktige Hamidas föreställning låfwade dem en wis och lyckelig Regering.

Gouverneuren på Slättet och några andre Assens wänner underrättade honom om denne förändring: en häftig storm hade drifwit honom til Neapel, och där fick han denna bedröfweliga tidning. „Ach, Hamida, Hamida, ropade han, är det du „som borde genomstinga detta bröst! är detta frugten af all den kärlek jag hyst för dig? men hwad „säger jag! Du är en blott föremål för mitt hat: „rys förrädare för deß följder: du skal åter få se „Assen; men han skal ej mera wara din fader, utan „en grym bödel, som skal straffa alla dine ilgärningar.„ Deruppå tog han afsked af Vice Konungen i Neapel, som lämnade honom en trouppe af 2000 Italienska Soldater, til hjelp at återwinna sin Krona. Assen smickrade sig, at sedan hans undersåtare blifwit underrättade om detta ogrundade rygtets osanning, skulle de emottaga honom som deras rättmätiga Konung. Men den ena oförsiktigheten följder gärna den andra. Hade Assen kommit

mit tilbakars endast med sin lifwakt, hade han såkert åter stigit på Thronen; men de 2000 Italienare, som följde honom, gåfwo någon sannolikhet åt det rygte den förrädiske Hamida utspridt.

Denne wåldswärkaren hade låtit fängsla alle sin faders wänner, och ämnade at öfwerrumpla honom wid deß landstigning. Han gick til sjö-stranden med alt sitt manskap, så snart Assens skepp syntes: ångern hade intagit den största delen af Hamidas här; de kommo hemligen öfwerens, at om Assen intet affallit från sin lära, eller hade främmande trouppper til hjelp, skulle de åter lämna honom Kronan, och öfwerlämna åt honom den, som så nedrigt bedragit dem. Då först de femhundrade Morer landstigit, låtsade Hamida, som wille han angripa dem, när Italienarne sågo detta, skyndade de sig i land för at förswara dem: då Tunesiske Armén såg at deße Utländningar attaquerade dem, anföllo de med en grufwelig ifwer Assens troupper och förgjorde dem innan kort. Assen blef fången och den grymma Hamida lät kasta honom i et wederstyggeligit fängelse, sedan han först med et glödande järn beröfwat honom synen.

Sedan Hamida således såg sig säker uppå Thronen, kunde ingen ting släcka hans raseri och blodtörstighet. Han wåldtog sin faders hustrur, låt mörda alle deß wänner, och utsatte en belöning för den som lämnade honom Abdul-Malics hufwud. Hwar dag war teknad med nya grymheter: hwart ögnablick skickade han någon at begabba den olyckliga Assen, för at göra deß plågor ännu farligare. Denne

ne sorgsne fadren kände all tyngden af himmelens hämd, med fasa drog han sig til minnes alla sine grymheter och mord och tillika suckade han öfwer sin sons laster. "Store Prophet, ropade han ofta, jag „offrar dig mine plågor och mitt lidande til en förso„ning för mine brått, himmelens faselige beslut äro „rättwisa; men at den icke ensamt uppå mig måtte ut„öfwa sin hämd! At min son det mißfostret ej blif„wer ostraflad, at han ej mera måtte få utöfwa „sitt raseri emot detta olyckliga folk, utan at hans „och min död måtte försona himmelens wrede! - - - „ Mängden af hans olyckor mattade sluteligen hans krafter och han upgaf andan under det förskräckligaste samwets-qwal.

Tunesarne blefwo sluteligen öfwertygade, at han bedragit dem; när de sågo Assen dö uti sine fäders tro; den grymma försöljelse de utstodo öpnade dem ögonen; och uti förtwiflan och raseri trånga de sig in i Slåttet, hwarest de strypa Hamida, sedan de för hans ögon mördat den unga Said, hans enda son. Abdul-Malic blef utropad för Konung och återkom til Tunis, hwarest han med mildhet och rättwisa regerade sine Landsmän.

De gode Konungars lefnad är kort: och til detta folkets olycka ryckte döden för hastigt bort Abdul-Malic, efter hwars död detta Riket blef áröfrat af Turkarne och lagt under deras herra-wälde.

*** ***

***